

N i k r i z S a z S e m â i s i

NE Y

Bestekarı : **Kemal Batanay**

Usûlü : **Aksak Semâî**

1. **H a n e** / (Hane-i Evvel) / (Serhane)

19 **3 . H a n e / (H a n e - i S a l i s)**

21

23

25 **4 . H a n e / (H a n e - i R a b i) / C u r c u n a**

29

33

37

40

44

47

Aksak Semai Usûlü

Aksak Semai Darb Usûlü

*) On zamanlı altı vurgulu Türk musikisinde çok kullanılan usûllerimizdendir.

*) Aksak usulünden bir fazla zamanı (KE) vurgusuna ilave edilerek (KÂ) vurgusuna dönüştürülmesinden ibarettir. Dini musikimizde Mevlevî ayinerindeki saz bölümlerinden (çok kısa) başka yerde kullanıldığı görülmemiştir. Bütün saz semaileri (dördüncü haneler hariç) bu usûlle bestelenmiştir. Klasik faslımızın bestelerden sonra okunan sözlü eser olan Ağır Semailer'in çoğu bu usûlle bestelenmiştir.

*) 10/16 rakkamı ile gösterilen mertebesine CURCUNA usûlü denir. Curcuna usûlü ismini alan DÜM(5) - TE (2) - KA (3) kalıbında kullanılmıştır. *) İkinci mertebesine AKSAK SEMAİ, üçüncü mertebesine AĞIR AKSAK SEMAİ denir. İki değişik Türk Akseğinin birleşmesinden meydana gelmiştir.

[10 / 8] mertebesi

- 1 . Darb : (Dü-Üm) / [1 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 2 . Darb : (Te) / [1/2 Zamanlı ve Zayıf]
- 3 . Darb : (Ka-Aa) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 4 . Darb : (Dü-Üm) / [1 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 5 . Darb : (Te-Ek) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 6 . Darb : (Tek) / [1/2 Zamanlı ve Zayıf]

Kaynak :

1) ' Türk Musikisinde Usuller ve Kudüm ', M. Hurşit UNGAY

2) ' Türk Müsiki Nazariyatı ve Usûlleri-Kudüm Velveleleri ' İsmail Hakkı ÖZKAN [1941- 2010]

Bestekâr ve Ta`lik Hattat

Kemal BATANAY

[1893 - 1981]

Ta`lik ; İnan'da ortaya çıkan kadim bir yazı türü

7 Şubat 1893'te İstanbul'un Fatih semtinin Hırkaşerif mahallesinde doğdu. Babası Kayserili Müridoğulları soyundan imam Mehmed Ziyâeddin Efendi, annesi Ayşe Hanım'dır. İlk tahsilini beş yaşında aynı semtteki Ağa Mektebi'nde başlayıp Zeyrek'te Sâliha Sultan Mektebi'nde bitirdi. Orta tahsilini Fâtih Rüşdiyesi ile Vefa İdâdisi'nde yaptı. İdâdide iken babasının yanında hıfza çalışarak on dört yaşında hâfız oldu. Bu arada cami derslerine devam etmeye başladı. Zamanın meşhur hocalarından Tevfik Efendi ve Manisalı Mustafa Efendi'den Arapça, Farsça ve dinî ilimler tahsil etti. İdâdinin son sınıfında iken Dârü'l-hilâfeti'laliyye Medresesi sahn kısmına da devam etti. Medresenin beşinci sınıfında iken Dârülfünun İlahiyat Fakültesi'ne girdiyse de I. Dünya Savaşı sebebiyle askere alındığından devam imkânı bulamadı. Bu savaşta İstanbul, Bandırma ve Çanakkale'de üç yıl yedi ay süreyle levazım zâbiti olarak görev yaptı. Savaştan sonra İlahiyat Fakültesi lağvedilince yüksek tahsilini yarıda bırakmak zorunda kaldı. 1920'de girdiği Şirket-i Hayriyye Tâdât Kalemi'nde altı yıl çalıştıktan sonra İstanbul Ticaret Odası'na geçti. II. Dünya Savaşı sırasında Kilyos'taki Karadeniz Boğazı Muhafızlığı'nda on dokuz ay yedeksubay olarak görev yaptı. Otuz iki yıllık memuriyet hayatından sonra 1958'de Ticaret Odası'ndaki vazifesinden emekliye ayrıldı. 1976'da açılan İstanbul Türk Müsikisi Devlet Konservatuvarı'na repertuar hocası olarak tayin edildi. Ölümüne kadar bu görevini sürdürdü. Bu arada 1971-1980 yılları arasında Kubbealtı Müsiki Enstitüsü'nde Münir Nurettin Selçuk'la birlikte dersler verdi. 22 Haziran 1981 Pazartesi günü vefat etti ve Feriköy Mezarlığı'na defnedildi.

Kemal Batanay ilk eşi Ayşe Hamide Müveddet Hanım'dan sonra Tanbûri Naime Hanım ile evlenmişti. Tanbûri Ercüment Batanay ilk hanımından olan oğludur.

Kemal Batanay, müsiki ve hat sanatındaki eserleriyle yüzyılımızın önemli sanatkârları arasında yer aldı. İlk müsiki bilgilerini küçük yaşta babasından edindi. Daha sonra Kasımpaşa'daki Küçük Piyale Camii imamı Şeyh Cemal Efendi'den meşketti. I. Dünya Savaşı'nı takip eden yıllarda Galata Mevlevîhanesi neyzenbaşısı Mehmed Emin Efendi (Yazıcı), Yenikapı Mevlevîhanesi'nde Hâfız Ahmed Efendi (Irsoy) ve Rauf Yektâ Bey gibi müsikîşinaslarla tanıştı. Onlardan Mevlevî âyinleri ve dinî eserler meşketti. Altı yıl Galata Mevlevîhanesi'nde âyinhanlık ve cuma imamlığı yaptı. Hamparsum notasını öğrendi. Müsikide en çok faydalandığını belirttiği hocası Rauf Yektâ Bey'in ölümüne kadar (1935) on altı yıl talebesi oldu. Bu arada Ömer Bey'den tanbur öğrenmeye başladı. Bu konuda Refik Fersan ve Kadı Fuad Efendi'den ayrıca istifade etti. Müsikide faydalandığı kişiler arasında Subhi Ezgi, Ahmet Avni Konuk ve H. Sadeddin Arel bilhassa belirtilmelidir. Dinî ve dindışı sahalarda verdiği eserlerde klasik form ve motifleri ustaca kullanmıştır. Sanatkârların Batı'ya ve fanteziye rağbet ettikleri bir dönemde klasik tavrın canlı kalmasında ve genç nesillere intikalinde önemli rol oynamıştır. Başta Süleyman Çelebi'nin mevlidinin bestesi, nikriz Mevlevî âyini ve düğâh na`-t-ı Mevlânâ olmak üzere on bir dinî eseri mevcuttur. Bugün elimizde bulunan yegâne mevlid bestesi olması bakımından bu eser bilhassa önem taşımaktadır. Dindışı sahada ise otuz dört söz, dokuz saz eseri bestelediği bilinmektedir. Özellikle ta`lik hattında şöhrete ulaşan Kemal Batanay'ın bu yazıdaki ilk hocası Bâb-ı Fetvâ'da Hasan Hüsnü Efendi'dir. Onun vefatından sonra Sultan Selim Camii müezzini hattat Mehmed Hulûsi Efendi'den ders görerek 1918'de icâzetnâmesini aldı. Sülûs, nesih ve rik`a yazılarını da Erkân-ı Harbiyye Matbaası baş hattatı Sofu Mehmed Efendi'den öğrendi. Bugün çeşitli müzelerde ve özel koleksiyonlarda ta`lik kıtaları, celî-ta`lik beyit, âyet ve hadis levhaları bulunmaktadır. Hammâmîzâde İhsan Bey'in Ömer Hayyâm Rubâileri (İstanbul 1966) ve Yahya Kemal Beyatlı'nın Hayyâm Rubâilerini Türkçe Söyleyiş (İstanbul 1963) adlı eserlerinde tercüme edilen kıtaların Farsça metinleri de ta`lik hattı ile Kemal Batanay tarafından yazılmıştır. Kemal Batanay manzum tarih düşürmede de başarılı idi. Boğaz Köprüsü için hazırladığı manzum inşa kitâbesinin tarih mısraı şöyledir: "Târîh-i ikmâlini tam söyledi yazdı Kemâl / Avrupa Asya bir oldu bağladık cânîpleri" (1973). Bestekârlığı ve hattatlığı yanında iyi bir tanburî ve hânende idi. İcralarında klasik tavra bağlılığı ile tanınmıştır.

BİBLİYOGRAFYA: İbnülemin, Son Hattatlar, s. 577-579; Mustafa Rona, Elli Yıllık Türk Müsikisi, İstanbul 1970, s. 374-379; Muhiddin Serin, Hat San`atımız, İstanbul 1982, s. 85-87; a.mlf., "Hattat Kemâl Batanay", KAM, IX/3 (1980), s. 37-41; Mehmet Aksoy, "Kemâl Batanay", a.e., s. 43-50; Haydar Sanal, "Kaybettiğimiz Değerli San`at Adamı Hâfız Kemâl Batanay", Kök Dergisi, I/6, İstanbul 1981, s. 16; Hakkı Göktürk, "Batanay (Hâfız Kemal)", İst.A, IV, 2209-2210; Öztuna, TMA, I, 99-100.

Muhittin SERİN

Kaynak : Türkiye Diyanet Vakfı İslam ansiklopedisi - Türkiye Diyanet Vakfı, 1992
http://www.diyaretislamansiklopedisi.com/